

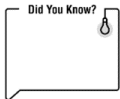

Van identiteit naar klascharter

Instructiehandleiding

Inhoudstafel

I Praktische fiche	3
II. Instructies.....	4
Korte inleiding.....	4
Scenario	4
1. Individuele fase	4
2. Collectieve fase.....	5
3. Concrete voorstellen	5
4. Bundeling van de voorstellen en debat.....	6
5. Keuze van de voorstellen en opstellen van het charter.....	6
III. Meer informatie	7
De Democratiefabriek en de sleutelcompetentie en eindterm burgerschap	7
Verwante workshops.....	8

I. Praktische fiche

	Doelgroep	Alle leerjaren van het secundair onderwijs
	Aantal	Volledige klas
	Duur	2 uren
	Korte beschrijving	De leerlingen benoemen de kenmerken van hun eigen identiteit. Ze bepalen daarna de kenmerken van hun groepsidentiteit en stellen een klascharter op.
	Doestellingen	<ul style="list-style-type: none"> - Zich bewust zijn van het feit dat de eigen identiteit en bij uitbreiding de identiteit van iedereen uit verschillende lagen bestaat. - Aanvaarden dat je geen oordeel velt over iemand op basis van een deel van zijn/haar identiteit. - Ervaren dat er wetten zijn in een democratische maatschappij die het respect van de vrijheden en de gelijkheid van haar burgers garanderen. - Zich engageren zich om gemaakte afspraken na te komen
	Materiaal	<ul style="list-style-type: none"> - Fiches 1, 2 et 3 - Bord - Post-it
	Te downloaden documenten	Fiches 1, 2 et 3

II. Instructies

Korte inleiding

"Identiteiten" blijven een belangrijke rol spelen in het dagelijkse leven van mensen. Maar wat identiteiten zijn en hoe ze precies werken, is voer voor veel discussie. Voor sommigen is het bijvoorbeeld ongepast om over identiteiten te spreken omdat het individuen te zeer vastzet in een bepaald stramien.

Elk individu lijkt echter een algemene unieke identiteit te "hebben", die is samengesteld uit een diversiteit aan deelidentiteiten. Een identiteit bestaat (...) uit verschillende lagen en afhankelijk van de context lijken bepaalde aspecten meer dan andere op de voorgrond te treden."

"In de ontmoeting met de ander staan (...) vooral het verschil en het andere centraal en niet de gelijkheid of de identiteit (...) Maar dat verschil mag geen reden zijn tot onbegrip of onverdraagzaamheid."

Uitgaande van deze twee vaststellingen stellen we een klassikale activiteit voor die de drie belangrijkste thema's van de tentoonstelling behandelt: identiteit, diversiteit en burgerschap.

De leerlingen vertrekken van een voorstelling van hun eigen identiteit, gaan over tot de kenmerken van de groepsidentiteit, bepalen op welke elementen die een groep identificeren, zij veranderingen willen aanbrengen en gaan over tot het opstellen van een "Charter" dat in bepaalde mate bindend zal zijn door het persoonlijk te ratificeren.

Scenario

1. Individuele fase

Materiaal: Fiche 1 (1 kopie per leerling), post-it (10 per leerling)

Duur: 15 min

Beschrijving:

- De leerkracht stelt een aantal vragen in verband met de identiteit. Welke zijn de hoofdbestanddelen van je identiteit: wie ben je? Vanwaar kom je? Welke zijn je "roots"? Wat is je lievelingsmuziek? Welke taal spreek je?
- De leerling schrijft de antwoorden op een post-it, 1 woord per post-it. (Voorzie een twaalfstal vragen, voorzie evenveel post-its per leerling.).
- De leerkracht stelt voor dat elke leerling de post-its klasseert naargelang het belang dat hij/zij er aan hecht. Welk element van mijn identiteit is voor mij het belangrijkste? Welk het minst belangrijke? (zie fiche 1)
- Elke leerling legt uit welke elementen diens eigen identiteit bepaalt en rangschikt ze naar belangrijkheid.
- Klasgesprek: stel voor dat de leerlingen hun antwoorden met de hele klas delen. Elke leerling legt uit welke elementen diens eigen identiteit bepaalt en rangschikt ze in volgorde van belangrijkheid.

2. Collectieve fase

Materiaal: Fiche 2 (1 kopie per leerling)

Duur: 10 min

Beschrijving:

Vanaf hier wordt de klas verdeeld in groepen (bij voorkeur vier groepen van zes leerlingen), verspreid over het lokaal. Het is het beste om de groepen willekeurig te vormen.

In de eerste kolom van fiche 2 baseren de leerlingen zich op hun individuele fiche (fiche 1) en bepalen ze samen welke de vijf kenmerken zijn waarmee ze zich als groep identificeren.

In de tweede kolom, kiest de groep vijf kenmerken waarvan ze vinden dat die anders of beter moeten in onze maatschappij.

De leerlingen moeten discussiëren en argumenteren om tot een consensus te komen.

3. Concrete voorstellen

Materiaal fiche 3 (1 kopie per leerling)

Duur 10 min

Beschrijving:

Op basis van deze consensus selecteert de groep twee van de vijf elementen die zij in de huidige samenleving zouden willen verbeteren. Vervolgens schrijven zij op fiche 3 (3.1.) twee voorstellen

voor een verandering, met verwijzing naar het wettelijk kader. Fiche 3 (3.2.) bevat het bestaande wettelijke kader - de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, de Belgische Grondwet en het Belgische Strafwetboek - gepresenteerd per thema (11 fiches). De leerkracht geeft elke groep een exemplaar.

Elke groep kiest een woordvoerder die de voorstellen aan de hele groep zal voorleggen.

4. Bundeling van de voorstellen en debat

Materiaal: fiche 3 (1 kopie per leerling), flipchart/bord

Duur: 15 min

Beschrijving:

De leerlingen verzamelen zich in een kring in het midden van het klaslokaal, maar blijven in groepen. De woordvoerders presenteren de twee voorstellen van hun groep aan de anderen. De andere leerlingen reageren - positief of negatief. De leerkracht leidt het debat.

5. Keuze van de voorstellen en opstellen van het charter

Materiaal: fiches 1, 2 en 3

Duur: 50 min

Beschrijving:

Uit alle voorstellen moeten de leerlingen de voorstellen kiezen die in drie charters opgenomen zullen worden: het klascharter, het schoolcharter en het charter voor de directe omgeving (maximum 5 voorstellen per charter). De selectie gebeurt bij gewone meerderheid van stemmen.

Er worden drie werkgroepen aangeduid om de drie charters op te stellen.

Charter ondertekenen en het engagement aangaan ze te respecteren: de leerkracht kan een kleine ceremonie voorstellen voor deze "gebeurtenis" en bepaalt de rechtskracht van de documenten (die op de muur in de klas bevestigd worden en ook door de leerkracht ondertekend zijn) gedurende het hele jaar.

III. Meer informatie

De Democratiefabriek en de sleutelcompetentie en eindterm burgerschap

Sinds 2018 vormen 16 sleutelcompetenties de basis van de nieuwe eindtermen, die geformuleerd worden in functie van die sleutelcompetenties.

Een van de **sleutelcompetenties** is "Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven¹". "Er gaat aandacht naar identiteit, diversiteit, participatie, dialoog, politiek en democratische principes".

Verschillende bouwstenen van deze sleutelcompetentie komen expliciet aan bod in de Democratiefabriek:

- De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden.
- Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.
- Geïnformeerd en beargumenteerd met elkaar in dialoog gaan.
- Democratische principes en democratische cultuur kaderen binnen de moderne rechtsstaat.

Elke bouwsteen van de sleutelcompetentie Burgerschap is verder uitgewerkt in de **eindterm** "Burgerschap", in alle graden van het secundair onderwijs².

Ook hier zijn duidelijke linken met de Democratiefabriek. Enkele voorbeelden per graad:

Eerste graad:

7.1 De leerlingen lichten de gelaagdheid en de dynamiek van identiteiten en de mogelijke gevolgen ervan voor relaties met anderen toe.

7.4 De leerlingen lichten de mechanismen van vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk toe.

7.7 De leerlingen onderbouwen een eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen, thema's en trends met betrouwbare informatie en geldige argumenten.

7.16 De leerlingen komen op voor de eerbiediging van de rechten van de mens en het kind en voor sociale rechtvaardigheid, voor zover het relevant is voor hun eigen leefwereld.

---

¹ Zie <https://www.kwalificatiesencurriculum.be/sites/default/files/atoms/files/Sleutelcompetentie%20Burgerschap.pdf>

² Voor de eindtermen, zie: <https://onderwijsdoelen.be/>. Opgelet, deze nieuwe eindtermen zijn gradueel ingevoerd. Voor de eerste graad secundair vanaf 1 september 2019, voor de tweede graad secundair vanaf 1 september 2021 en voor de derde graad vanaf 1 september 2023.

Tweede graad:

7.1 De leerlingen lichten toe hoe persoonlijke identiteiten zich verhouden tot verschillende groepsidentiteiten.

7.4 De leerlingen hanteren aangereikte strategieën om met vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk om te gaan.

7.8 De leerlingen hanteren aangereikte strategieën om op een geïnformeerde wijze in dialoog te gaan over maatschappelijke uitdagingen.

7.18 (voor ASO, KSO, TSO met finaliteit doorstroom) De leerlingen onderzoeken concrete situaties met betrekking tot mensenrechten.

7.18 (voor KSO, TSO met dubbele finaliteit en voor BSO met finaliteit arbeidsmarkt) De leerlingen beschrijven concrete situaties met betrekking tot mensenrechten.

Derde graad:

7.1 De leerlingen onderzoeken de interactie tussen verschillende lagen van identiteiten.

7.4 De leerlingen hanteren strategieën om met vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk om te gaan.

7.7 De leerlingen zijn bereid om in dialoog hun mening te ontwikkelen en bij te sturen.

7.20 (voor ASO, KSO, TSO met finaliteit doorstroom) De leerlingen onderzoeken in concrete situaties het belang en de impact van mensenrechten.

Verwante workshops

Discrimin'ation

Democracy